

NAŠ DALJNI BLIŽNJI SVET

Na poljsko temo

Katarina
Šalamun-
Biedrzycka

Najprej o tem, česar v tem kratkem, popolnoma osebnem izboru ni: Tu ni patriarhov poljske poezije, rojenih v začetku stoletja, ali pa še malo prej, čeprav so v zadnjem času izdali zanimive zbirke; neki poljski kritik jih je zajel v skupno oznako: pohvala zrele modrosti. Taki pesniki so predvsem Adam Ważyk, Jarosław Iwaszkiewicz in Mieczysław Jastrun. Toda nepristranski bralec bi za vse tri moral

ugotoviti, da jih Kocbek v svojih najnovejših pesmih presega.

Tu tudi ni filozofsko usmerjenih pesnikov, ki nekako sproti registrirajo vse poljske duhovne spremembe in se čutijo odgovorne pred vsem narodom (Herbert, Karpowicz, J. M. Rymkiewicz, Szymborska, Różewicz), pa tudi teh ne, ki so šli še korak dalje v (uradno akceptirani) borbena nacionalistični smeri (lani umrli Grochowiak, Bryll), ali pa so se umaknili v komentatorsko-refleksivno držo (T. Nowak, Harasymowicz).

Do zdaj sem naštela pesnike, ki so že pred leti bili predstavljeni na Slovenskem kot »poljska reprezentanca«. Čas se od takrat naprej seveda ni ustavil in pojavili so se novi, zdaj že široko znani pesniki, predvsem okrog gibanja, imenovanega »novi val«. To so bili nekakšni sorodniki perspektivovcev iz začetnega obdobja, so pa bili hitro administrativno zavrti in jim svoje začetne pozicije ni bilo dano preseči po naravni poti. Njihov svetnik je ostal pesnik Rafał Wojaczek, ki je nekaj let prej naredil samomor, navezujejo pa tudi na Andrzeja Burso, ki je v petdesetih letih bil v podobno konfliktnem razmerju z vsem svetom. Tu niso predstavljeni kot skupina, čeprav imajo nekaj zanimivih predstavnikov; v izbor je uvrščen samo Kornhauser, nekdanjih njihov vodilni borec (polemist, pamfletist, ideolog), ki pa se vedno bolj spreminja.

Kot grupa tudi ni predstavljeno njihovo poznejše nasprotje — skupina Wspólność (Skupnost) iz Gdańska, ki jim gre že bolj za osebno svobodo kot pa za ideološki program (k njim spada Joachimiak, rahlo je z njimi povezan tudi Zajączek, ki pa bi ga drugače lahko imeli za naslednika J. M. Rymkiewicza). Ni pa rečeno, da ne bom te grupe kdaj posebej predstavila — mislim, da imajo od vseh zdajšnjih pesniških skupin na Poljskem najbolj obetavno prihodnost.

Kaj torej predstavlja ta, precej naključni, izbor pesmi iz najnovejšega časa (iz zbirk, ki so izšle aprila, dva maja, junija ... 1978)? Ne »prve pesniške ekipe«, ki je že zaradi zavesti o reprezentativnosti dodatno obtežena z odgovornostjo, pač pa nekaj pesnikov, ki so sicer ravno tako vpleteni v »poljsko vprašanje«, ki pa se le hočejo iz tega »sindroma« iztrgati. Pri prvih treh pesnikih je ta proces prikazan znotraj njihove lastne poezije (v

prvi pesmi se vidi njihova vpletenost, v drugi pa odmik in iskanje distance), pri naslednjih treh pa je poudarek bolj na odmiku, bodisi v privatnost (Zych), ironijo, temelječo na občutku absurda (Zajączek), ali pa gre za direktno izjavo odklonitve (Joachimiak). Skratka: za zdaj gre bolj za osvobajanje kot pa za osvoboditev.

Katarina Šalamun-Biedrzycka

Tomasz Jastrun

(1950)

DOKLER ŽIVIMO Na praporih
kot v pozabljenih gnezdirh — orli
Veter jih ne vrtinči v plapolanje
zdaj je čas pobešenih zastav

Razhajajo v kletí
ne prvič
na kolenu zlomijo up kot sabljo
ne zadnjič

Potem — porinejo v zemljo ubite
sejejo rž ki bo rdeče vzknila
govedo se nerado rodi
samo merjasci se množijo v mrhovini

Oni pa — v potu čela
ki ga je vedno več za pot
in vedno manj za ponos
pozabljajo
in so sami na pol pozabljeni
ko za hrbtom ledeni sapa
iz stepnih prostranstev

Hlad jih napolnjuje s strahom
zato mólijo
s konjsko zadnjico
s črno vranovo perutjo
in med molitvijo upajoče pogledujejo
v nebo Evrope
bo nevihta — ne bo nevihte